

مُشَاطِقِ

اداره مخصوصه

درسعادنده باب عالی جاده سنده

محل اداره :

انظار :

مسکونه موافق آثار جديده مع المنونه

قبول اولنور

درج نبدله بن آثار اعاده اولغاز

دين ، فلسفه ، ادبيات ، حقوق و علوم دن باحث هفته لق رساله در

مؤسسه لری : ابوالملا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

تاریخ تاسیسی :

۱۱ نموز ۳۲۴

سنه لکی

۲۰

۴۰

۴۰

درسه دتده

۶۰

۸۰

۸۰

ولایاتده

مملک اجنبیه ده

درسعادنده لمخته سی ۵۰ پاره در

قیرلادن مقوا بورو ایله کوندرلیرسه سنوی
۲۰ غروش فضله آلیر

درسعادنده پوسته ایله کوندرلیرسه ولایات بدلی اخذ اولنور.

ایکنجی جلد

۳۰ ربیع الاخر ۳۲۷ پنجشنبه ۷ مایس ۳۲۵

عدد : ۳۷

بولنديغنه نظر آيلىك اول ذهنة مطول اسمنى مختصر مقابلنده اختيار ايلش اولديغى تبادر ايدرسهده مختصر ك ديباجه سنده مصرح اولديغى وجه ايله علامه مشار اليه اولامطولى ثانياً مختصرى تأليف ايلديكى جهته بو اسمى هنوز موجود اوليان ديكر بر تأليفك اسمنه مقابل اولق اوزره انتخاب ايتمشدر دينيله ميه جكي بديداردر . مفضل معناسنجه مطول تسميه سنى ايسه ديكر شراحت شروخه نسبتله اختيار ايلديكى مطولك ديباجه سى مفادندن نماياندر . بونكه چون ايديكه توجه معروض حضرت شيخك مظهر تقدير فراوانى اولدى . [۱]

عبدى بك مرحومك تدريسى بر زمان ومكان معينه مقصور دكلدى . طلاب فيض عرفانى كاه مشائون كى مشار اليه ايله برلكده يوللرده كزهرك استفاضه ايدر ، كاه خانه سنه كيديلور ، بعضاً ديركلر ارسنده چايچى حاجى رشيدك چايخانه سنده برلشيلور ايدى . بهارك كشايشلى ، روح افزا ، ازدحام ناسدن خالى كونلرنده دخى زورق سوار اوله رق سمت ايوبه عزيمت ايديلوب بوستان اسكه سنده درياه ناظر مجامع ظرفاده علم وعرفان محبتلى ايديلور ايدى . مشار اليه ايله مستفيضلرينك حالى كويا شوييتك ماصدق ايدى :

كه معتكف ديرم و كه ساكن مسجد

يعنى كه ترامى طلبم خانه بخانه

مرحومك افاده سى غايت منقح وطبعى تصوفه مائل ايدى . اومنقح افاده لريله كاه بعض آيات فرقانيه يى تفسير ، كاه تصوفه دائر مباحث غامضه يى شرح و تقرير ايتديكى زمان انجمن عرفانندن آيرلىق ايسه نلمزدى . راقم الحروفك دلالتيله شيخ يحيى افندى مطبعه سنده طبع ايديلن ايضاح المراسى شايسته مطالعه بر اثر قيمتداردر . مرحوم ، بز عكاده ايكن وفات ايتمشيدى . در سعادته عودتمده قبرىنى اونندن بوندن او قدر صوردم ، او قدر تحرى ايلدمسده نروده اولديغنه دائر صحيح بر معلوماته دسترس اوله مديغمدن مدفندره روح پاكنه بر (يس) شريف اوقومغه موفق اوله مدم .

ذوات مشار اليهمدن بشقه عصر ك دهانجه كزیده افاضلندن استفاده ايلدم . هله :

كتاب عالمك اوراقيدر ابعاد نامحدود

سطور حادثات دهردر آثار نامعدود

باصلمش دستكاه لوح محفوظ طبيعته

مجسم لفظ معنيدارددر عالمده هر موجود

قطعه سى ماهيته قول شارح اولان خواجه شهر ارناؤد تحسين افندى مرحومدن خيلى مستفيد اولدم . مرحومك عليهنه توجه ايديلن سهام اعتراضات احوال روحيه سى ياقيندن تماش ايدلمديكى ايجوندر . حب علمه دنيا نك آلايشنى فدا ايتمش ، فكرى مسائل

[۱] مرحومك اسمى احمد ، شهرنى شيخ تيمى ، تاريخ وفاتى ۱۲۸۷ در . در سعادته ابا ابوبالافشارى جامع شريفك مصلصى دروننده واقع حظيره ده مدفوندر . قبر شريفى مصلابه كيرلده . باب مصلانك صاغ طرفنه دوشن مقارك اك ارقه سنده كى صفك جاده جهته دهواره متصلدر .

عاليه علومه اسرار فطرتك تدقيقنه طالمش ، قلبى صاف وبراق بر فيلسوف حقيقت شناس ايدى . طور ومشرقى ، ظريفانه سوزلرى بك خوش بك طاتلى ايدى . بعضاً اول قدر طالعين بولنور ايدى كه تعريفى قابل دكل . طالعينلغنده بيله برحلاوت وار ايدى . قونيه دن عودتمده بابعالى جوارنده كى انزوا كاهنه كيدوب زيارت ايتمش واو زمان قونيه واليسى بولنان عاكف پاشا مرحومك سلامنى تبليغ ايلش ايدم . بنى بيكانه بر مسافر صفتيله رسمى بر صورتده تلقى ايدى . شاگردانى حقنده اومالوفى اولديغمز طور وبشاشتى كورهمدم . بر مدت اوتوردقندن وآفاقى برقچ سوز تعايطى ايلدكدن صكره قالدقم كندم . برايكى كون كچمدى كه يولده بكا تصادف ايدر ايتمز واى . سنى سين ديه كمال بشاشت ايله بيونمه صارلدى . مكر خواجه مرحوم بنى برايكى كون اولكى ملاقاتده عاكف پاشانك متعلقاتندن برى صانمش ..

اخيراً فاتح جامع شريفى درس معلملرندن اولديغى حالده چوق كچمده دن كنچ ايكن وفات ايدن شعرا و فضلاى طلبة علومدن نوره قوبلى محمود افنديله برارلق ملكيه مكتبه دوام ايتك ايستك . محمود افندى بر نورجوال ذكا ايدى ، كندوسنك غايت رنگين اشعارى واردر . بو هوسمز قائم مقام چيقمق ايجون دكل ، اوزمان اوراده اوقونان درسلدن مستفيد اولق فكرينه مبنى ايدى . [مابعدى وار]

بركت زاده : اسماعيل عفى

صديق فكر

ماديونك شهادتيله آنلرك بطلانى

شبهه سز بو حريفلك عقللرندن زورى وار . لكن بز اونلرك مصاب اولدقلى بين خسته لغنى ايضاح ايتكدن واز كچلمده سوزى مشهور وولتره براقلم . چونكه ابنائى قومنى او بز دن دهان ايني بيلير . وولتر قاموس فلسفي سنده ديوركه :

« كوز كورمك ، قولاق ايشيتمك ، معده اغذيه يى هضم ايله مك ايجون يارادلمش دكلدر . ادعاسنده بولنق كى سرسملك ، بو قدر ينسزلك اوله ماز . »

اوت وولتر بولنرى بويله بر وصف سافل ايله توصيفده بك اصابت ايتمشدر . زيرا اونلرك حالته اك مناسب اولانى ده بودر . نته كيم استاد اوليرده كنديلريله مناقشه يه تنزل ايتمه جكنى سويله مشدى . چونكه اونلر صف معارضينده بولنه بيله جك سويله معرفته دكلدرلر . بناءً عليه بياغيانك صوك دركه سنده بولنان بوكى سوزلره تصادف اولنجه بر مزبله كورلمش كى نظرى همان باشقه طرفه چويرمك ايجاب ايدر . لكن ايجمده برقچ سوزواركه بو افراط پرورانه قارشى سويله مده دن كچميه جكم :

اكر بوتون بوكون مدهش ، افكاره ، نظاره حيرت ويرن بو

ابداع مهیب (تصادف) نتیجه‌سی ایسه آرتق بوندن صوکره هانکی ایشی (حکمت) ه نسبت ایده بیلیرسکنز؟ اگر قالدقه‌ده نصاب عقل اعتباریله اکریده، خیالپرستک خصوصنده ایلریده بولنان آدم‌لردن برینه — طبیعی تصادف نظریه‌سنه قائل اولانلر بونلرک صف اولی تشکیل ایدرلر — دیسه‌ککه: شوقلم تصادفاً یونتولدی ده سکاقرشی بوهجوم جانستانی تصادفاً یابدی. شبهه‌سز بزی جنون ایله اتهام ایدرهمده یردن کوکه قدر حق قرائر. زیرا بو ظنک بطلاننه بالذات حسی شهادت ایدر. ایی اما، قلمک یونتولمسی تصادفه‌همل ایدن بر آدمک سوزندن منفعل اوله‌رق اونی فساد دماغی ایله اتهام ایدن بو ذات کائناته، کائناتک عجائب و غرائبنه، عوالمده جلوه‌نما اولان ابداع فوق‌الحیاله دائر اداره کلام ایدرکن بو قدر خوارقی تصادفه نسبت ایتمکدن هیچ اوتانیور! حال بوکه قلمک یونتولمسی ایله کائناتک یارادلمسندگی فرق بروجله قابل‌تقدیر دکادر.

ایی اما عجبا بو حال نهدن ایلری کلیور؟ شبهه‌سز فکرلرینی غایت محدود بردائر داخلنده حبس ایتملرندن، تصورلرینی ده اکر طارقوود آلتیده بولندیرملرندندر. اوت، بونلر آلت قاطعه ایله مجهز بر یونته‌جق آدم اولمدجه قلمک کندی کندیسنه یونتولمسی تصور ایده‌مزلر؛ زیرا بونی سبق ایدن تجربه‌لرینک، حس‌لرینک دلالته بیلیرلر. لکن کونک صانعی اولان واجب‌الوجودی انکار ایدرک بوتون بوموجوداتک ظهورینی تصادفک تأثیرینه اسناد ایدرلر؛ چونکه ضعیف اولان کوزلری خالق کورمه‌مش، خلقت حقنده برمثاله تصادف ایتمه‌مش‌لردر. هیهات، بوفکر نه‌قدر محدود، بویله بر تصور نه‌قدر تنکدر! بو آدم‌لر معرفت خالقه چالیشه‌جقلری، عظمت کبریایی ادراکه تقرب اسبابی حاضر لایه‌جقلری یرده بوتون شاهراه قرب و معرفتی کندیلرینه قارشی سدایتمش‌لرده ذره قدر دگری اولمایان بر طاقم فرضیات، ظنیات و ادیلرینه کورکورینه طولاشوب طورویورلر؛ عمرلرینی فطرت اصلیه‌لرینی بوزان، آینه وجدانلرینی زنکدار ایدن برچوق احوال ایچنده هدر ایدوب کیدیورلر.

تصادف نهدر؟! تصادف خلق آره‌سند قصد و اختیار لاحق اولمقسزین صدور ایدن شیلره اصطلاح اولمش برکله‌درکه پک آزدغه نظر اهمیته چارپار؛ حتی یکریمی اوتوز سنه کچرده انسان حیرت واستحسانتی جلب ایده‌جک (کوزل بر تصادف) ه مصادف اوله‌ماز. شاید اولورسه بوندن فوق‌العاده حیرته‌ده قاهره‌لطف محاوره میاننده بیلدکلرینه حکایه ایتمک‌باشلار. سبی‌ده بو حالک قوانین معروئه‌حیاتدن خارج، شون معتاده کوندن شاذ اولدیغندن، نادراً ظهور ایتمدیگندن، الحاصل برچوق امثالنی کورمک عادت اولدیغندندر.

او حالده غریب دکلیدرکه اولانجه بدایعه‌له، احکام خردفرسایله برابر بوتون خلقت، شذوذدن احوال نادره‌دن معدود اولوب مالی‌ده شوندن عبارت بولان، برکله‌یه نسبت ایدلسین!

تصادف نهدر؟ انسانلر طرفندن اویدورلمش برکله‌درکه بشر

بونی کندی محدود اولان علمی دائره‌سند کوردیکی فوق‌العاده حالاته اطلاق ایتمش‌لردر. بناء علیه بعضیلریمز ایچون او یله اوزون زمانلر اولورکه بولفظ حقیر انشای محاوره‌ده سویلدیکمز جمله‌لرک هیچ برنده یر بوله‌ماز. او حالده عجیب اولمازمی‌که انسان عقل ایچون عظمت و کالنه حد تصوری قابل ارلیان بوتون بو موجوداتی کندیسنک وقایع ناچیز یومیس میاننده استثنا تشکیل ایدن بعض حالاتی تأویل ایچون قوللانیدینی بویله برکله‌یه نسبت ایتمک جرأتیاب اوله‌بیلسون؟ تدقیق ادیان ایله اوغراشان علما، کره ارضی بوتون کائناتک مرکزی، انسانی‌ده بوتون موجوداتک زبده‌سی تلقی ایتمک‌لر ایچون اصحاب ادیان آجی آجی تزییفلر یاغدی‌ریورلر. یا بو حضراته نه‌اولمش که باشقه‌لرنده بوقدر معیوب کوردکلری خطانک ده‌ا بر بادینه کندیلری دوشیورلر؟ زیرا کندیلری کره زمینی موجوداته مرکز یا مقوله قالمیورلر؛ بلکه بو کره حقیرسکانک اویدورمه‌سی اولان بر (واهی) لفظی خلقت و ایجاد سبب عدایدیورلرده جداً عالی اولان افکارک‌بیلله وارمه‌جینی سر سامی خلقتی، بو ابداع فوق‌الحیال حیرت اندر حیرتی او ناچیز لفظ ایله تأویل و تعلیله قالدیشیورلر!

مادیون قالفارلرده باشقه‌لرینه افکاریکزی طار بر حیز داخلنه حبس ایتمکمز، دییه نصیحت و یررلر؛ علوم طبیعه‌ده عصر حاضر علماسنک اکر بویوکی بولنان استاد هوکسی ایله هم‌زبان اوله‌رق «ممکنات طبیعت غیر ممکندر.» دیرلر، کواکبک بعضیسند بر طاقم انسانلر بولندیغنی و اونلرک شئون و مدرکاتی بزیکلر کبی اولمیدیغنی ادعا ایدرلر. پک اعلا، یانه‌دن کندیلری فکرلرینی بویله ایکنه دلیکندن ده‌ا طار بر طاقم دائره‌لر ایچنده محصور بر اقیورلر؛ اونلره بر صوره‌لم: او کواکبه ساکن بولنان اقوامک یاشادقلری وسطده قطعاً خلاف عاده بر حال اولسون‌ده [چونکه ممکنات طبیعت غیر محدوددر] بونک نتیجه‌سی اوله‌رق لغتلرنده (تصادف) کله‌سی بولمسون؟ او حالده ایچلرنده‌کی دینسزلر خلقت کائناتی نه صورتله تأویل ایده‌جکلر؟ شیمدی بویله برسؤالک آلتنده هانکی ملحدک بلی بوکولمز؟ هانکی او هانمه طابان دینسز آرتق معبودی اولان صنم تصادفی پارچه پارچه ایدوب آتماز؟ سطحی نظرلنی بلاسیله بویله بر ضلاله دوشن هانکی آدم بوسؤاله قارشی وقفه‌گیر حیرت اولوب قالمازده اونی کندیسنه رغماً اسفل سافلین محقریته ایندیرمکده اولان بوساخته عظمتی آرتق پایمال حقارت ایتمز.

سزه مادیونک نظریه‌لرندن برینی ده‌اسرد ایده‌لم که استخفافه لیاقتی اوته‌کیلرندن آزدکلدر. آلمان فیلسوفلرندن برینک زعم‌نجه — کندیسنه بش اون پیروده بولمش‌لردر — صانع اولجه یوق ایمش، لکن شیمدی موجود ایمش... «کبرت کلمه تخرج من افواههم.» یعنی جناب حق بوتون کائناتی بوقدر ابداع ایله تکوین ایتمدیکی حالده نه یا مقده اولدیغندن، حتی کندی وارلغندن خبردار دکل ایمش [معاذالله]. نهایت افضل مخلوقات اولان انسانی یارادنجه اونک واسطه‌سیله کندی

وجودندن آگاه اولمش ده آرتق اوندن صوکره معبود کائنات اولمش !

دیرزکه بوفرضیه ده کی سطحی نظراق ، فکر سزک هیچ بر نظره قارش کیلی دکدر . زیرا موجودات آره سنده ایلک مدرک اولمق اوزره یارادیلان مخلوقک انسان اولدیغه دائر الیه بر دلیل یوقدر . اویله یا ، ملیدار لرحه سنه اول خاصیت علم وادراک ایله متمتع دیگر مخلوقات بولنه بیلیر . بواحتمال ثابت اولدینی کی یوقاریکی فرضیه نك فسادی واونک اوزرینه بنای مطالعات طوغری اوله مایه جفی تحقق ایدر .

شبهه سز بویله بر نظریه یه قائل اولان آدم ینسز لکک صوکره طبقه سنه اینش ، علم ایله تنویر دماغ ایلدیکنی ادعا ایدن بر آدم ایچون عفو اولماز بر حسیض و همه دوشمشدر . زیرا بونظریه نك آلت طرفندن اوقدر استشکالات میدانه چیقیورکه قائله هیچ برینی رد ایتک امکانی قالیور .

بیلسم که « صانع بومبدعاتی نه یایدیغندن بی خبر اولدینی حالده ابداع ایتدی . » سوزینک معناسی ندر ؟ بوسفسطدن نه چیقه جق ؟ بوکی ترهاتی آغزه آلمقدن چکنمین آدمیره فلکی شهر نوتونک شوسوزینی ایراد ایتسه ک نه جواب ویره جکر ؟ « هیچ ضیا نظریاتی بیلندکجه عضو بصرک ، صدا قوانینی بیلندکجه عضو سممک تکویننه امکان تصور اولنه بیلیرمی ؟ »

کذلک فسیولوجی علمی لایقوله بیلندکجه غایت دقیق اولان بو اعضایه بووظائف متناسبه نك تودیمی قابل اولورمی ؟ نباتاتک تعیش ایلکده اولدینی وسططراک حالی معرفت کامله ایله بیلندکجه اونلرک حیات ، بقا ، تکثر شرائطندن تتمتع ایده بیله جک صورتده یارادلمس نه امکان تصور ایدیلیرمی ؟ ادراکدن ، حیاتدن نصیبی اولیان برشینک ادراک ، حیات افاضه ایده بیلیمسنی عقل آلیرمی ؟ دینسزلر دییورکه : « مکنون حقیقی (وسط مناسب) دن ، یعنی تکوین وایجاد قابلیتی اولان محلدن عبارتدر . وسط مناسب بولندینی صورتده آرتق باشقه سنه حاجت قالماز . » دیرزکه :

پک اعلا ، ادراک و تقدیر عظمتی احاطه تصور ایدن پک عالی اولان بونجه مبدعاتی تکویننه صلاحیتی ادعا ایتدیککز بوسط مناسبی میدانه کتیرن کیمدر ؟ او وسطی محتاج اولدینی قوانین وقواعددن متمتع ایدن کیمدر ؟ او وسط ایچون ضروری للزوم اولان شرائطک یننی توفیق ایدن ، تکوین ایتدیک مکنوناتک منتظم ، تشوشدن بری اولمی ایچون افعال و تأثیراتی بر نسبت ثابت آلتنده بولوندیران کیمدر ؟ الحاصل اوسططری تیه واعداد ایدن ؛ افرادی آره سنده نامتاهی بر اختلاف حکمران اولان بونجه کائنات متضاده یی میدانه کتیرملری ایچون اونلری مختلف طبایع ایله متحلی ایدن کیمدر ؟

فضاه اوله رق کره ارضک بدایت امرده هر طرفی متجانس بر کتله ناریه اولدینی ده معلوم ایکن ذراتنه وارنجه یه قدر بوتون نقاطی

کمال جهاله جلوه زار اولان بونجه باصره یرابدایک ، لطافت وحسنک درجه نهاییه سنه وارن بوقدر صناعک - حس وبصیرتدن محروم تصادفدن باشقه فاعل ومؤثری بولنمیان - برطاقم وسططراک ، محیططراک نتیجه سی اولمی هیچ عقله صیغارمی ؟

طوغروسی لائق اولان بومذهبه قائل بولنانلری بر صحراده محصور بر اقلی ؛ آچلقدن صوکره درجه یه کله رک ییه جک ایتدیکلری زمان « بکله یک که بولندیغکز محیط کنیدیکنندن بغدادی انبساتنه ، صوکره دکرمن یایمق ایچون منتظم طاشلر تکویننه ، دها صوکره خور ، آتش تدارکنه مستعد اولسونده غذا کز محیط مناسبک لطیفه ، تصادف طریقله ایغکز کلسین ! ایشته اوزمان نظریه کزک حخته اک ملزم بر برهان اقامه ایتش اولورسکز . » دیملی . اوح . اوح ! بوسط مناسب نه بجریکلی ، نه صنعتکار شی ایتش !

ایشته بو آدمیر دییورلرکه : « مجهز اولدیغمز اعضا بزه بالالتزام اونلری استخدام ایتکده اولدیغمز اغراض ایچون ویرله مشدر . یعنی عضو بصر کورمه مز ، قولاق ایشتمه مز ، لسان طاتمه مز ایچون یارادلامش ؛ بلکه بونلری بزه محیط مناسب راست کله بخش ایدیورمش ، صوکره بز کنیدیکنمزدن بولردن استفاده یوللرینی بولمشز یوقسه باشقه درلو دکل . »

شوسوزلر طبق « انسانلر صبانی طوپراغی سورمک ایچون ایجاد ایتمه مشلدر ؛ بلکه صبانی ایجاد ایتش اولدقلری ایچون طوپراغی سوزویورلر . » دین بدلانک هرزه سنه بکزر ! ذاتاً وولتر ، اولیر کی مشاهیر بوقیلدن اولان مضحک سفسطه لره قارشى نصل تزییفلر یاغدیریور ، نه لر سویلیور ، یوقاریده کچمش ایدی آرتق تکراره حاجت یوقدر .

بوندن باشقه بو آدمیرک کنیدی مسککلرنده ، کنیدی اصولارنده برچوق تناقضده بولندقلرینی کمال حیرتله کورمکده یز : اوت ، برطرفدن (لامارک) ک « وظیفه عضوی تولید ایدر . » نظریه سنه اک باشلی طرفدار ایکن دیگر طرفدن دستورلرینی توسیعه پک ایلری کیدرک سوزلردن صراحة اکلاشیله جفی اوزره « عضو وظیفه یی تولید ایدر . » حکمنی چیقارییورلر . اویله یا ، یوقاریکی سوزلری بوکا دلالت ایتیورمی ؟ فسبحان المنزه عن التناقض .

مع مافیه بونلرک « ضرورت عضوی یارادیر ، » سوزلری غلط محض ، دها طوغریسی هذیان صرندر . ضرورت نه در ؟ هرکس بیلرکه ضرورت حاجتدن عبارتدر . حاجت ایسه حد ذاتنده نه ایشیدیر ، نه کورر ، نه ده برشی اعطاسنه مقتدردر .

ضرورت لسان حال ویا مقال ایله برشی طلبنه سوق ایده بیلیر ؛ لکن هیچ برشی ویرمکه مقتدر اوله ماز . حسدن صوکره دلیل آرانیرمی ؟ بو آدمیره قارشى دیه لم که : فرض ایدلم ، حیواناتدن برینک بر عضوینک حجماً بویومسسه ، یاخود طرناغک اوزامسسه احتیاجی وار . او حالده ضرورت موجود دیمکر ؛ لکن او واهب

بونلر عناد واستکبار سائقه سیله میدان آلمش بر یغین سفسطه دن باشقه
بر شی دکدر .

محمد فرید وجدی
مترجمی : محمد عاکف

میزان شعرانی

- مابعد -

بو خصوصده دوجار غلط اولمقدن جداً توقی ایتمیسکز ! حین
« وضو » ده صو، استعمالی کنیدیرنجه داعی محذور اولیان جسم
صحیح اصحابه، صودخی موجود بولنور ایکن « تیم » ه حساً و شرعاً
هیچ بر زمان رخصت ویرلز .

کذلک هیچ بر زمان فریضة صلاتی قائماً ادایه قدرتیاب اولان
ذاته جالساً ادایه ؛ و جالساً ایفایه استطاعتی اولان ذات ایچون ده
یانی اوزره یاتهرق ایفایه مساعدایدلر . الحاصل : رخصت ، کرك
عبادات و کرك معاملاتده، علل مقتضیه سنده کی درجاته کوره، علی الترتیب
اعطا اولنور . بناء علیه ، کافه فرائض و واجبات شرعیده، اتمام ارکان
واکمال شرائطه قادر اولانلره او ارکان و شرائطدن هیچ برینی ترکه
بروجهله مساغ کوسترلز .

سنت سنیه رسول اللهه دخی قول بو منوال اوزره در . یعنی
مسنونات نبویه دخی، افضل ایله مفضول اوله رق، ایکی مرتبه رجوع
ایدرلر . تابع استطاعتی شرط اوله رق، سنت سنیه حین اتباعده
افضل، هر وقت مفضول اوزرینه تقدیم اولنور . افضل ایله عمله اقتداری
اولان ذاتک مفضولی اختیار ایتمی مقتضای ادب دکدر .

ولو فی الاصل افضل ایله مفضولک ترکری جائز اولسون ،
نفسنده دوجار لوم اولماق ایستین بر صاحب تمکین ، اولجده
سویله دیکمز اوزره افضلی ایفادن عاجز قالمدجه ، مفضوله بیله رجوع
ایتمایدر .

شیمدی بر کره بومیزانی الیکزه آلیکز ! اندن صکرده ده :
کتاب الله وسنت رسول اللهه وارد اولان اوامر و نواهی ایله ، ائمه
مجتهدین و تابعلرینک ینه کتاب الله ایله سنت رسول اللهه مبتنی و آنلردن
متفرع بولنان قوللرینی آنکله توزین ایدیکز ! کورورسکزه :
او اوامر و نواهی ایله اوقوالک مجموعی یا تخفیفه و یا تشدیده راجع
اوله رق بویکی مرتبه شریعتدن خارج دکدر !

براز اول بیان ایتدیکمز اوزره : افرادینک ضعف ایله قوت
مایینده متفاوت بولنلرینه نظراً « هیئت مجموعه امت » ایچون او
مرتبه لک هر ایکسی ده متساویاً لازمدر .

هرکیم تیسیر صمدانییه مظهریتله بو حقیقته بزم کی ذوقاً
وکشفاً واصل اولورسه ، جلیاً و واضحاً مشاهده ایدرکه : شو
سویلدکلریمز ، عین صوابدر . جازماً و متیقناً حکم ایدرکه ائمه
مجتهدین ایله آنلره اتباع ایدنلردن صادر اولان بالجمله اقوال ،
شریعت مطهره نك قواعد اصلیه سنده داخلدر .

ومعطی نروده ؛ او حیوانک او عضولک نشوونماسنه احتیاجی حس ایدن
اونک او حاجت ضروریه سنی اسعاف ایدن کیم اوله بیلیر ؛ او حالده
بوتون موجودات اوزرنده حاکم اولان، کمال قدرت وراقبیه مخلوقاتنک
ضرورتلرینی ازاله ایدن بر مهیمن حقیقینک وجودی واجب اولور .
یوقسه یالکیز باشنه ضرورت کافی دکدر .

استاد شهیر نوتون دیورکه : « عالم کون اوزرنده یکانه مؤثر
ضرورت اولدیغنی تصور ایتمک عقل ایچون محالاتندر . زیرا کائناتده
مرعی اولان بو تخالفک حس و بصیرتدن محروم بولنان ضرورتدن
تحصیلی ممکن اوله من چونکه ضرورت هریرده وهر زمان بردر . خلاصه
کلام ازمنه وامکنه نك تغیریه برابر اجزا وارکاننده بو قدر نظام بوقدر
آهنک متجلی اولان بو کائنات آنجق بر ذات ازلیدن صدور ایتمشدر ،
باشقه درلو تصویره امکان یوقدر . »

شیمدی سزه فرانسز فیلسوفلرندن برینه نسبت اولنان دیگر بر
نظریه ده ابراد ایدجکیز . دیورکه : « بو عالمک خالق یوقدر .
(معاذ الله) آنجق عالم ازلدن بری کنیدیسی ایچون مرسوم اولان بر
قاعده ثابته مقتضاسنجه خلق اولنمشدر . » فیلسوف نظریه سنی سرد
ایتدکن صکره او قاعده یی توصیفه باشلایه رق اوکا بوتون اوصاف
جلال و کمالی اسناد ایدیور ؛ الحاصل خالق حقنده سویله بیله جکی
نه قدر سوزوارسه اوکا قارشی سویلیور . بزه کلنجه ، بز موجوداتک علم
ازلی خدایه موافق بر قاعده ثابته ازلیه اقتضاسنجه یارادلمش اولدیغنی هیچ بر
زمان منکر دکدر . شو قدرکه او یله افکاریمزی ظلام اوهامه قاپدیره رق ،
حکمت و محکیمیتک درجه قصواسنه وارمش اولان ، او قاعده نك بر
خالق اولمق سزین کنیدی کنیدینه موضوع اولدیغنه ، یاخود او قاعده یی
بالعمل تطبیق ایده جک بر مطبق بولنمده دن اونک بالذات کائناتی وجوده
کتیره جکنه قائل اوله مایز . زیرا بویله بر ادعایه قالقیشه جق اولورسه ق
وجدانمز بزه قارشی بیکلرجه حجت کتیریر . از جمله دیرکه :

او حالده جیزه ده کی اهرامی کنیدی احکامی اقتضاسنجه بنا ایدن
قاعده بر مهندس ماهر طرفندن وضع اولنماش ، همده اهرامی عمله نك
قواسنه احتیاج کورمک سزین یالکیز او قاعده میدان کتیرمشدر .

شیمدی وجدانمز بزه بویله بر حجت ابراد ایدنجه شبهه سز بهت
وحیرت ایچنده قاله رق اونی هیچ بروجهله اقناعه ظفریاب اوله مایز .
او حالده یاپه جغمز ایش یا او قاعده مهندسک فکرینه ، عمله نك انضمام
قواسنه مفتقر دکدر فکرنده اصرار ایتمکدرکه [العیاذ بالله] بویله
بر سوز عاقلردن شویله طورسون ، مجانیندن بیله صدور ایتمز ؛
یاخود بو خصوصده ده مرشد علم و عقله تبعیتله او قاعده قدیمه و ازلیه نك
مرید مختار اولان بر منفذه احتیاجی اعتراف ایلمکدرکه بو ایکنجی
صورتده یوقاریکی نظریه مجنونانه یه ولو بر آن ایچون اولسون تمایل
ایتمک کی بر عذاب الیمدن کنیدیمنی قوزتارمش اوله لم .

ایشته بونلر ملحدلرک اک مهم نظریه لیدرکه صحتلرینه برهان
اقامه سی هیچ بر زمان قابل اولیان بر طاقم اوهامدن عبارتدر . اوت ،